

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

Z ante M

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](#)

G R A E C O R V M vocalis est, qua in illorum dictionibus scribendis tantum utimur. Hujus loco antiqui qui peregrinam literam nullam recipiebant, quintam Latinorum vocalem subdilebant. Cicero in lib. de Oratore sic inquit: *Purum semper Ennius: nunquam Pyrrhum. Vi patet evanescunt Phuges: non Phryges, iphisus*

antiqui declarant libri. Nec enim Gracem literam adhibebant: nunc autem etiam duas: & quum Phrygum, & quum Phrygibus dicendum esset, absurdum erat, aut tacum barbaris casibus Gracem literam adhibere, aut recte ea solum Gracem loqui: tamen & Phryges, & Pyrrhum ratione causa dicimus. Haec ille. Peculiare autem & proprium est huic elemento, ut in capite dictiorum perpendi significatur. Quare quae ab eo initium sumunt, requienda sunt inter aspirata.

L I T E R A Graeca est, qua in Latinis dictionibus non utimur. Est autem gemina consonans, loco cuius nos interdu geminum s. ut Patrio, pro *περιπέτη*, Pyrro, pro *πύρρῳ*. Interdu id subdilebamus, ut Esdras, pro *εζρα*. Antiqui loco ejus unicum aliquando scribabant: ut *Sacythus*, pto *Σάκυθος*. Sethus pro *σέθος*. Nonnunquam etiam a literam loco ejus usurpabat, ut Medentius, pro Mezenius. Sed hoc tantum apud antiquissimos, qui peregrinas nullas literas recipiebant.

ante

E

Z ēa, *τέτα* Gall. *Ephesere Ital.* & Hisp. *Spes*. Ger. *Spes* est aut *Dind* Pol. *spes*, *parva mācēa rāk*, *dabre rāk y pīmīca*, inde *xylo* antiquum. *Vn. Tēta buza awaḡ lēz lānt*. An. *A kind of grain*.] Genus siuumēti, simile farii quo d vulgo *Spelta* dicitur. Duo eius genera tradit Diose. lib. 2. cap. 8: alterum simplex, & unus tantum granulariterum quod diccocon: hoc est gemini & duplexis grani appellant, duobus utrilibus conjunctū semen habens. Plin. lib. 18. cap. 8: Qui zēa utuntur, non habent fari. Est & hæc Italie in Campania maximè semenq. appellata. Hoc habet nomen præclarates, ut mox docebimus, propter quam Homerius *ζέτης* ζέτης dixit. Plura de zēa vide aqua Galenum lib. 1. de Aliment. facultate.

Zeltius, m. i. [*ΤΙΝΔΡ* κινεῖ, *ξερός*. Pol. *Zamīc, pīfīsīc*. Vng. *Gyulás*, *bürgö spredom*. Ang. *Esne*, *zele*, *lesse*.] Modò invidiam, modò tristium, modò amorem, modò simulationem significari quo si ut ab aliis alio modo definatur. Quidā tristitiam esse ajunt ob alterius bona, que quis libi adesse cuperet. Alii *diagnos* ut *zētētē* ī *zētētē* *zētētē* *zētētē* *zētētē* *zētētē* *zētētē* *zētētē*.

Zelotypia, s.p. [*ΤΙΝΔΡ* κινεῖ, *zētētē*. Gall. *lāsūs*, Ital. *Gelesia*. Ger. *Esferig* itise, *zētētē*. Hisp. El *zētētē* *zētētē*. Pol. *Zapłama* mēl ojz. alba *zētētē*. Vng. *Gyulás*, *bürgö zētētē*. An. *Gelesia*.] Aegritudo animi ex eo provencens quod quis timeat ne adit alteri quod cū nemine velit habere commune. Cic. 4. Tusc. Obiectatio autē est ea quā intelligi zelotypiam volo, *zētētē* ex eo quod alter quoq. potiatne eo, quod ille ipse conceperet. Antonius Ciceroni inter epist. ad Att. li. 10: ludicram duriore partes mibi impositas esse ab officione nostra, que magis à zelotypia mea quam ab iniuria tua nata est. *Zelotypus*, pi. *pīs. cor. m. i.* [*ΤΙΝΔΡ* *kannī* (vel) *kannī* *zētētē*. Gall. *lāsūs*, Ital. *Gelesia*. Ger. *Esferig*. Hisp. *zētētē*. Pol. *Zapłama*, *zētētē*, *zētētē*, *zētētē*. Vng. *Gyulás*, *bürgö zētētē*. An. *Gelesia*.] Sospiciose in amore, quemq. id solicitum habet, ne quis eo peccinatur quod ipse amat, quasi dicas formam simulationem. Nam *zētētē* simulationem, & *zētētē* formam significat luvenal. Satyr. 5: - quas in digitis fronte solebat, Ponete zelotypo juvenis prælatus larbe.

Zeros, Gemma similis iridi, alba ac nigra macula distinguente crystallum. Plin. lib. 37. cap. 9. **Zeta**, & **Zetecula**, diminutivum apud Plin. in Epist. Est locus capax unius lecti, cū sellis duabus, qui velis obduci, & redi. Cū modo adiicitur cubiculo, modo auster. [Ger. Ein undschichtiger Raum mit vorhängen gemacht in welchen nur ein Bett mit zweien schmalen Stühlen mag, und 2 Stühle daß darüber gesetzt werden, so man will, widerum das kann nicht thun.] Nomen inde deductum, quoniam tribus è partibus sensibiles, & prospectus habeat, atque solem multipliciter accipiat, quasi *zētētē* *zētētē*, quod est servare. Nam & heliocamini in ipsa zeta ponitur: hoc est, vaporarium quoddam solare, non ad ignis usum, sed ad Solis, veluti id quod Vulgo *Luminare* dicitur, & in Paduana Gallia *Luminum*. Vel *zētētē* *zētētē*, quod in ea ex commodissimi vivatur (ut quam delicias, & amores suos vocet Cæcilius) sicut à conversatione, virtutis, diera. De Heliocamino Vlpianus de servitibus urbanis: Si arbor (ingens) heliocamino, vel solario Solem adimatur, dicendum erit, quia umbram facit in loco cui Sol sicut necessarius, contra servitatem impositum fieri. De zeta Lampridius: Indicos odores Heliogabalus ad vaporandas zetas

sine carbonibus jubebat incendi. De zetecula Plinius: Mox zetecula refugit quasi in cubiculum. **Zeguitæ**, *Ζεγίται*, Calami aucupatorii, in Orchomenio lac post annuam inundationem nascentes. Autor Plin. lib. 6. cap. 36. q. Zeugitz item dicebantur tertii census homines in Republica Solonis, ab equis jugalibus dicti, qui metra celebant, & quoties necessitas urget, minas decem tribus nomine confabant. Vide Calium Rhodig. lib. 25. cap. 15. **Zeugmā**, zeugmati, n.t. *Ζεγμός*, Latine connectio, heradijunctio dici possit. Est autē figura dictionis, quā plures sensus uno concluduntur verbo, quod tribus modis habet preposito verbo, ad quod reliqua respiciantur. Vicit pudor tamen timore audacia, rationem amentia. Aut verbo polysynthetum, ut Neq; is es Catilina, ut te aut pudor à turpitudine, aut mutus à periculo, aut ratio à furore revocant. Aut in medio iessum posito verbo: ut, Trojena interpres avium, quinmina Phœbi, Qui triplas, Clari lauros, qui Edra fenni, si volucrum linguas, & praepens omnia pensat. Aeneas, s. **Zeus**, *zei*, Piscis præstantissimi genus in Oceano Atlantico, & circa Gader, inter omnes qui co in mari capentur, bonum palmar obtinet. Gaditanus alio nomine fabrum appellat, à colore, opinor, fuligineo, quo fabri plerique nigrant. Plin. lib. 9. cap. 18: Est hæc natura, ut alii alibi pisces principiam obtineant: coracius in Aegypto. Zeus, idem faber appellatus, Gadibus: circa Ebustum salyn. Colun. lib. 8. cap. 16: Vt Atlanticus faber, qui & in nostro Galion municipio generosissimi pisibus adnumeratur: cumque præsta consuetudine *zēm* appellamus.

Zignys, zigoydis, *Ζιγνύς*, Lacerta minor, quam & chalcis vocat Aristoteles de Natura animalium. **Zingiber**, *zingiberis*, m. t. [*Ζιγγίβερ* Diocordi. Gall. *zembra*, Ital. *Cengra*, German. *Zimber*, Hisp. *zembra*, Polon. *imbier*, uper. Vngar. *Gyliber*, Ang. *Zinger*.] Genus etiam amaris, parvas habens radices, albescentes odoratas, lapidis piperis Nascentia Traglodytica & Arabia. Vide apud Diocord. lib. 2. cap. 149. **Zizaniā**, *zizaniz*, f. p. & *Zizaniū*, s. f. [*Τιζινία* *τιζινία* *τιζινία*]. Gall. *Yazet*, Ital. *l'ayet*, Ger. *Tzitzibrot* se under *Wetzl wachet*, Belg. *Orteg*, Hisp. *lions*, *zizibro*, Pol. *Kekak*, Vn. *Kankaly*, An. *Corkle* *zizaniū*, Vn. *triticī*, *hordeī*, *nimalī* loci uligine corrupti, jugibore plantis diluti, quod Lativo vocabulo *Loliū* appellatur, Gall. quod caput tener, vertiginem generet, & vix modo inebret, *zizibro* appellant. Effigiem habet hordei haud dissimile, sed foliis angustis, pinguis, & hispidius, semei exiliis in cornutaemato, florem autem subpurpureum. Diose. lib. 2. cap. 15. *zizibro* appellat. **Ziziphis**, *pīs. cor.* [*Ζιζιφός*. Ger. *Ein Baum nachs fruchtbar Apfel der syrischen*.] Genus arbora, novissima Aegypti, portibus ex Africa in Italiam translatum: fructum fer, quem neutro genere *ziziphum* appellatur, baccis similiote quam malis. Odicinæ *zizibro* vocant: Plin. lib. 15. cap. 14: *Arquepotraria sunt ziziphum & tuberes*, que ipsa non pridem vere in Italianum: haec ex Aphrica, illa ex Syria.

Zodiicus, penult. correpta. [*Ζοδιακός*. Gall. *zodiacus*, Ital. & Hisp. *Zodiaco*, German. Der hiedeis *Zodiaco*. Polon. *Okręg mēsia* marci dianalis quatenus beziehet. Vngar. *zodiakus*, *zodiakus* er kubombéz, ut *zodiakus*. Ang. *Zodiacal arch*.] Circulus est in sphera, qui alio nomine obliquus dicitur, duodecim continens signa: ex una parte *Tropicum Cancer*, ex altera *Capricorni* comprehendens, ac med. in intersecione Aequatorem: à quo vicecum & ipse secundum circa principia Arietis & Librae. Post quin circeri omnes circuū sine latitudine & profunditate esse intelligentur, velut quantum in *zodiaco*, huic tamen latitudo graduum fedecim tribus: quatuor